

■ Vaqif YUSİFLİ

Məcnun Hacıbəyov - respublikanın əməkdar artisti, uzun illər Akademik Teatrın səhnəsində, televiziya tamaşalarında elə xarakterik rollar oynayıb ki, heç vaxt unudulası deyil. Oktyabrın 5-də 80 yaşı tamam olan sənətkar Qubanın Nüvədi kəndində - doğulduğu ocaqda yaşayır. Amma son televiziya verilişində aktyorun həməən boy-buxununu, yerişini, aydın və səlis danışığını maşallah, yenə də qoruduğunun şahidi olduq.

O, aktyor yox, xanəndə olmalıydı. Atası Salam kişi Füzulinin pərəstiş-

pyesinə quruluş verməyə dəvət etmişdilər. Bu əsərdə bir xanəndə rolu vardı və onu Məcnun Hacıbəyov ifa edirdi. Tofiq Kazımov Məcnunun oyununu bəyənilir və deyir ki, buralarda çox qalma, itib-batarsan, gəl İncəsənət İnstitutuna. Məcnun deyir ki, mənim arzum Asəf Zeynallı adına musiqi məktəbinə daxil olmaqdır. Tofiq müəllim isə qayıdıb deyir ki, mən səni xanəndə yox, aktyor kimi görürəm. Və o böyük rejissorun sözü Məcnunu İncəsənət İnstitutuna gətirib çıxarır. İmtahanda Rza Təhmasib ondan bir etüd göstərməyi tələb edir və Məcnunun göstərdiyi etüd xoşuna gəlir. 1965-ci ildə Məcnun institutu bitirir və ara-sıra Akademik Teatrın səhnəsində xanəndə rollarını ifa etmə də, bu, ikinci plana keçir. Məcnun Hacıbəyov müxtəlif seçiyyəli rollar ifa etməklə teatrın aparıcı aktyorları

SƏNƏTİNİN MƏCNUNU

(“Sənət fədailəri” silsiləsindən)

karı, heyranı idi. Onun qəzəllərinin çoxunu əzbər bilirdi, “Leyli və Məcnun”u dönə-dönə oxuyurdu və oğluna da Məcnun adını Füzuliyə məhəbbətindən qoymuşdu. Özü də Salam kişinin yaxşı səsi vardı. Bəlkə elə bu səs genetik olaraq Məcnuna da keçmişdi. Onun yaşadığı kənddə radio yox idi, hər bazar günü piyada Qubaya-şəhərə gedir, günorta vaxtı “Muğamat konserti”nə qulaq asıb yenə kəndə qayıdırdı. Məndən yaşlı və mən yaşda tamaşaçıların xatirindədir ki, Akademik Teatrda çox tamaşalarda xanəndə rollarını məhz Məcnun Hacıbəyov oynayırdı. Bu həzin və yarıqlı səsi eşidənlər həтта onun aktyor olduğunu unudurdular. Amma Məcnunu xanəndə kimi yox, aktyor kimi tanvırıq. Onun Məcnun adında sənətə, teatra məcnunluğu birləşir.

Teatra məhəbbəti necə başlayıb? Uşaqlıqdan o, Gənc Tamaşaçı Teatrının aktyoru Ağadadaş Qurbanovun səsinə, oynadığı rollara vələh olmuşdu. Bir də nə qədər qəribə olsa da, Hitler rolunun ifaçısı Fridrix Ditsin oyununa vurulmuşdu. Orta məktəbi bitirdikdən sonra əsgərliyə yollanır, qayıdanda Bakıda, bir il peşə məktəbində oxuyur. Sonra bir müddət Sumqayıtda yaşayır. Orada dram dərnəyinə gedir. Oynanılan tamaşalara baxır və üreyindən belə bir fikir keçir ki, niyə axı, Qubaya qayıtmırsın, oranın teatrında aktyor olmasın? Amma Quba teatrında onu aktyor kimi yox, xanəndə kimi işə qəbul edirlər. Bir “Bayatı-Şiraz” oxuyur, səsi xoşlarına gəlir, tez bir zamanda özünü göstərə bilir.

Günlərin bir günü görkəmli rejissor Tofiq Kazımov Qubaya gəlir. Onu Rza Şahvələdin “Qız qalası”

sırasına qoşulur.

Onun oynadığı rolların əksəriyyətini görmüşəm. Yetmiş-səksəninci illərin teatr havasını, həftədə bir-iki dəfə biletdən tamaşalara baxdığımı xatırlayıram. Məcnun Hacıbəyov, əgər belə demək mümkündürsə, ikinci dərəcəli rolların mahir ifaçısıydı, amma bu rollar o tamaşalara xüsusi bir şirinlik qatırdı. Gələn xatırlayaq: “Əliqulu evləni”də Xəlil. Bu rolu ondan əvvəl SSRİ Xalq artisti İsmayıl Osmanlı oynamışdı. Amma Məcnun da pis oynamadı. “Sevil”də Məmmədli bəy. Nə qədər koloritli idi. “Ölülər”də Mir Bağır ağa, “Bağlardan gələn səslər”də Şirin dayı, “Məhəbbət əfsanəsi”ndə Ustabaşı, “Quşu uçan budaqlar”da Mehdiqulu, “Fəlcı”da Keşiş, “Xanuma”da birinci knyaz, “Təhmine və Zaur”da Cəbi, “Kreml saati”ndə ruhani, “Qılınc və qələm”də Sultan Toğrul, “Unuda bilmirəm”də millis mayoru... Saymaqla qurtaran deyil. Amma söz düşəndə deyirdi ki, onun ən sevimli rolları “Nişanlı qız”da Mirzə Salman, “Hökmdar və qızı” tamaşasında Naxçıvan xanı, “Göytürk-lər”də Salır xandır.

Məcnun Hacıbəyovun teatrda oynadığı bu rolların bir ümumi cəhəti var ki, bu da aktyorun təbiiyyəti, o, heç vaxt oynadığı rola süni notlar, ştrixlər artırmayıb. Sadəcə olaraq, obrazı duyub, onun məramını, daxili aləmini, həyatda mövqeyini ifadə etməyə çalışıb. İsi Məlikzadənin “Qatarda” tamaşasını xatırlayın. Fətulla (Fatı) böyük qəzəbinə əylən bir buyruq quludur. Böyüklerin kölgəsi olmaq sanki onun alınına yazılıb və Məcnun Hacıbəyov bu obrazı az qala simvola çevirir.

Onun ən çox sevdiyi bir rejissor vardı: Tofiq Kazımov. Sənətə mə-

həbbət oyadan, Qubada ikən onu Bakıya gəlməyə meyilləndirən, sonra da Akademik Teatrda baş rejissor işləyərkən Məcnuna hər tamaşada rol verən, bir sözlə, hamı. Həтта bir dəfə bunu Tofiq müəllimə irad tutur ki, bu nədir, siz hər tamaşada Məcnuna rol verirsiniz. O da deyir ki: “Məcnun elə bir aktyordur ki, hər tamaşada bir xüsusiyyəti üzə çıxır, özünü təkrar eləmir”. Amma sevdiyi başqa rejissorlar da olub-Ələsgər Şərifov, Əşrəf Quliyev. Onlar çox ciddi, tələbkər rejissorlar idi. İlk tamaşaya qədər heç kimi nəzarətsiz buraxmırdılar, sonrakı tamaşalarda da gəlib oyunlara baxırdılar. Məcnun da hiss edirdi ki, üzərində nəzarət var, özündə məsuliyyət duyurdu.

Məcnun Hacıbəyov Azərbaycan aktyor sənətinin pleyadasını təşkil edən ustad sənətkarlarla bir sırada, çiyin-çiyinə işləyib. Onlarla bağlı çoxlu xatirələr yatır sinəsində. Ən çox İsmayıl Dağıstanlını xatırlayır. Deyir ki, İsmayıl müəllim çox ciddi, intizamı sevən bir insan idi.

Bir dəfə M.P.Vaqifin yubileyi ilə əlaqədar Keşləyə - ət kombinatına getmişdilər. Tədbirin rəsmi hissəsindən sonra “Vaqif” pyesinin məşhur səkkizinci şəklini oynayırlar. Ondən sonra kombinatın rəhbərliyi aktyorları qəbul edir. Partkomun otağına yığırlar. Otaqda 7-8 rus və xarici ölkə yazıçıların büstü və şəkilləri vardı, amma bir dənə də olsun Azərbaycan yazıçıların portretini, ya büstü yox idi. Partkom bir rus qadınıydı. İsmayıl müəllim yaman hirsələnir, partkomun abırını alır. Deyir ki, Puşkinin portreti varsa, niyə Axundovun olmasın? Axı Şərqdə Puşkinin ölümünə birinci

yas saxlayan Axundov olub. Niyə Qoqolun portreti var, Mirzə Cəlilinki yoxdu? Hanı Səməd Vurğun? Partkom yaman qızdır. Və sonda İsmayıl müəllim deyir ki: “Mən SSRİ xalq artisti İsmayıl Dağıstanlıyam. Gələn dəfə bir də bura təşrif gətirəndə belə biabırçılığın şahidi olmayım”.

Məcnun Hacıbəyov yalnız əlli yaşından sonra fəxri ad alıb. Xalq artisti deyil hələ. Amma insafən, buna layıqdır. Nə olsun ki, indi teatrda deyil, pensiyaya çıxıb. Xatırlayır ki, 50 yaşı tamam olanda teatrda aktyor dostları yarızarafat, yarıciddi ondan soruşurlar ki, bəs sənə bir şey vermədilər? O da deyir ki, məgər bir şey verməlidirlər? Deyirlər, necə yəni, neçə illərdir bu teatrda can çürüdürsən, heç olmasa, pul mükafatı versinlər, ya bir yubiley təşkil eləsinlər. Məcnun həvəyə düşüb gedir nazirliyə, o zamankı nazir müavini Ziyadov onu dəhlizdə görüb soruşur ki, nə var, niyə gəlmisən? Məcnun deyir ki, 25 ildir teatrda işləyirəm, 50 yaşıma bu yaxınlarda tamam olub, mənə heç olmasa bir dəftər vərəqi düşür, düşmür? Ziyadov teatrın direktoruna zəng eləyir, bərk danlayır onu. Deyir ki, Məcnundan sonra bu teatra gələnlərin çoxu əməkdar artistdir, buna heç pul mükafatı da düşmür? Düz yeddi gündən sonra Məcnunu nazirliyə çağırırlar. O vaxtın pulu ilə 150 manat mükafat yazmışdılar. O puldan da 25 manat gəlir vergisi tutmuşdular. Amma iki ildən sonra Əməkdar artist fəxri adını ona qıymadılar.

Əlbəttə, bu yazıda Məcnun Hacıbəyov haqqında geniş söz açə bil-mədim. Onun geniş mütaliəçi olduğunu, dəhşətli kitabsevər kimi tanındığını incələmədim. Dadlı-duzlu zarafatları ilə hamının könlünü şad etdiyini, məclisləri ələ aldığını yazmadım. Ona cansağlığı arzulayaq. Azərbaycan tamaşaçıları heç vaxt Məcnun Hacıbəyovu unutmurlar...

P.S. Azərbaycan Teatr Xadimləri İttifaqı (TXİ) Oktyabrın 26-da tanınmış aktyor, uzun illər Akademik Milli Dram Teatrında çalışan əməkdar artist Məcnun Hacıbəyovun 80 illik yubileyi münasibətilə tədbir keçirəcək.

